

ГИ ДЪО МОПАСАН БОГОЯВЛЕНИЕ

Превод от френски: Лилия Попова, —

chitanka.info

— Ах! — каза капитанът, граф дьо Гарен. — Как да не си спомням вечерята на Богоявление по време на войната!

Тогава бях хусарски вахмистър и от петнадесет дни скитах като разузнавач срещу една немска авангардна част. Предишната вечер бяхме съсекли неколцина улани и загубили трима от нашите, между които и бедния дребничък дьо Родвил. Нали си го спомняш, Жозеф дьо Родвил.

Та този ден моят капитан ми заповяда да взема десет конници и да окупирам през нощта селото Портвен, където за три седмици бяха станали пет сражения. Едва ли имаше двадесет здрави къщи или дванадесетина жители в това злоещо гнездо на смъртта.

Взех десет конници и тръгнах към четири часа. В пет часа стигнахме до първите стени на Портвен. Беше се напълно смрачило. Дадох команда да спрем и заповядах на Марша, нали го знаете, Пиер дьо Марша, който се ожени после за малката Мартел-Овлен, дъщеря на маркиз Мартел-Овлен, да влезе съвсем сам в селцето и да ми донесе сведения.

Бях избрал само доброволци, всичките от добри семейства. Приятно е, когато в службата не си длъжен да говориш на „ти“ на простаци. Едва ли имаше по-отракан човек от този Марша. Той беше хитър като лисица и гъвкав като змия. Умееше да подушва прусаците, както хрътките подушват зайците, намираше припаси там, където без него бихме умрели от глад, и събираше с невъобразима ловкост сведения от кого ли не, и то все сигурни сведения.

След десет минути той се върна.

— Всичко е наред — ми каза, — от три дни тук не е минавал нито един прусак. Селото е злоещо. Говорих с една монахиня, която пази четири-пет болни в някакъв изоставен манастир.

Заповядах да продължим пътя си и поехме по главната улица. Отдясно и отляво се очертаваха смъртно стени без покриви. Те едва се различаваха в дълбокия мрак. Тук-там зад някой прозорец блещукаше светлина: някое семейство беше останало да пази що-годе оцелялата си къща — семейство от смелчаци или от бедняци. Почна да вали дъжд, ситен, леден дъжд, който ни вкочаняваше, преди да ни измокри, само като докосваше шинелите ни. Конете се спъваха в камъни, греди, мебели. Марша ни водеше. Той вървеше пеш пред нас и държеше коня за юздата.

— Къде ни водиш? — попитах.

— Намерил съм отлично убежище — отвърна той.

И скоро се спря пред малка градска къщичка, останала непокътната, плътно затворена. Гледаше към улицата, а зад нея имаше градинка.

С един голям камък, намерен близо до вратата, Марша разби ключалката, качи се на площадката, издъни входната врата, като я блъсна с рамо и крак, запали малка свещ, която носеше винаги в джоба си, и ни въведе в хубаво и удобно жилище на заможен селянин. Водеше ни с възхитителна увереност. Като че ли бе живял в тази къща, която за пръв път виждаше.

Двама войници останаха навън, за да пазят конете.

Марша каза на дебелия Пондърел, който вървеше по петите му:

— По всяка вероятност конюшните са вляво. Видях ги, като влизахме. Иди да настаниш конете. Нямаме нужда от тях.

После се обърна към мене:

— Разпореждай се, дявол те взел!

Този веселяк постоянно ме учудваше. Аз отвърнах смеешком:

— Ще поставя стража в покрайнините на селото. Чакай ме тук.

— Колко човека ще вземеш? — попита той.

— Пет. Другите ще ги сменят в десет часа вечерта.

— Добре. Остави ми четирима, за да потърсят провизии, да сготвят и да сложат масата. Аз пък ще открия скривалището на виното.

Отидох да разузная безлюдните улици чак до полето, за да поставя стражата.

След половин час се върнах. Намерих Марша излегнат в голямо кресло в стил „Волтер“. Беше махнал калъфа му — от любов към лукса, както казваше той. Грееше краката си на огъня и пушеше превъзходна пура, чийто парфюм изпълваше стаята. Седеше сам, облегал на ръчките на креслото, сгушил глава между раменете си, с поруменели бузи, светнал поглед и блажено изражение.

От съседната стая долиташе шум от съдове. Марша ми каза с щастлива усмивка:

— Всичко е наред. Намерих бордото в кокошарника, шампанското — под стъпалата на площадката, а ракията — петдесет бутилки истински коняк — в зеленчуковата градина под една круша, която ми се стори малко наведена под светлината на фенера. За мезе

имаме две кокошки, гъска, патица, три гълъба и един кос, намерен в една клетка — все птици, както виждаш. Всичко това се пече в момента. Този край е същински рай.

Бях седнал срещу него. Пламъкът на камината пареше носа и бузите ми.

— Къде намери тези дърва? — попитах.

— Великолепни дърва — измърмори той, — господарска каляска, купе. Боята гори с такъв пламък — смес от бензин и лак. Чудесна къща.

Аз се смеех. Толкова забавно ми се струваше това животно.

— Помисли само, днес е Богоявление — поде той. — Накарах да сложат бобово зърно в гъската. Само че нямаме царица. Много досадно, нали?

Повторих като ехо:

— Досадно, наистина, но какво мога да сторя аз?

— Ами че ще намериш бе, дяволе!

— Какво да намеря?

— Жени.

— Жени ли?... Ти си луд!

— Аз намерих ракията под крушата и шампанското под стъпалата на площадката, и то без да имам каквито и да било указания. А за тебе една женска фуста е съвсем сигурно указание. Потърси, драги.

Той говореше така важно, сериозно и убедително, че не можех да разбера дали се шегува, или не.

Казах:

— Шегуваш се, нали, Марша?

— Никога не се шегувам, когато съм по служба.

— Но откъде да ти взема жени, дявол такъв?

— Откъдето искаш. Все ще са останали две-три в селото.

Намери ги и ги доведи.

Станах. Огънят ме нагря много. Марша добави:

— Искаш ли да ти дам една идея?

— Да.

— Иди да намериш свещеника.

— Свещеника ли? Че за какво ми е притрябвал?

— Покани го на вечеря и го помоли да доведе една жена.

— Свещеникът! Да доведе жена! Ха-ха-ха!

Марша поде извънредно сериозно:

— Не се шегувам. Иди да намериш свещеника. Разкажи му за нашето положение. Навярно той се отегчава до смърт и ще дойде. Но кажи му, че ни е необходима поне една жена, разбира се, порядъчна жена, понеже всички сме хора от доброто общество. Той познава сигурно на пръсти енориашите си. Ако има някоя, която ни подхожда, и ако ти успееш да го спечелиш, той ще ти я посочи.

— Хайде бе, Марша! Мислиш ли какво говориш?

— Но, драги Гарен, ти можеш много лесно да направиш това. А ще бъде и страшно забавно. Ние сме благовъзпитани хора, дявол го взел, и ще се държим напълно изискано, извънредно изтънчено. Изреди имената ни на абата, разсмей го, разчувствувай го, съблазни го и го убеди.

— Не, невъзможно.

Той доближи креслото си и понеже познаваше слабото ми място, нехранимайкото, добави:

— Помисли само каква славна работа е това и колко забавно ще бъде да разказваме по-късно. Ще се разчуе из цялата войска. Ще се прославиш и още как!

Аз се колебаех. Приключението ме блазнеше. Той настоя:

— Хайде, хайде, момчето ми. Ти си глава на отряда. Само ти можеш да отидеш при главата на църквата в селцето. Моля ти се, иди. След войната ще разкажа тази случка в стихове в „Ревю де дьо Монд“, обещавам ти. Най-сетне длъжен си да направиш това за нас. Цял месец вече ни разкарваш.

Станах и го попитах:

— Къде е домът на свещеника?

— Ще тръгнеш по втората улица вляво. Накрая ще излезеш на широка алея. В дъното на алеята е църквата, а до нея — домът на свещеника.

Излязох. Той извика подире ми:

— Кажи му менюто, за да му се прияде!

* * *

Без особена мъка открих малката къщичка на духовника до голяма грозна тухлена църква. Потропах с юмрук по вратата, защото нямаше нито чукче, нито звънче. Отвътре се обади гръден глас:

— Кой е?

— Хусарският вахмистър.

Чух, че дръпна резетата и щракна с ключа. Намерих се лице с лице с едър, червендалест и добродушен свещеник, с голямо шкембе и гърди на борец, с огромни ръце, които се подаваха от запретнатите му ръкави.

Отдадох чест.

— Добър ден, отче.

Той се бе уплашил в първия момент от някаква изненада, от засада на скитници и се усмихна, като ми отговори:

— Добър ден, приятелю, влезте.

Последвах го в малката стая с под от червени тухли, в която гореше слаб огън, доста различен от жаравата на Марша.

Той ми посочи един стол и каза:

— С какво мога да ви услужа?

— Позволете ми най-напред, отче, да ви се представя.

И аз му подадох визитната си картичка.

Той я пое и я прочете полугласно:

— Граф дьо Гарен.

— Ние сме единадесет души, отче — подех аз, — петима на стража и шестима, настанени в дома на един непознат жител. Тези последните са: тук присъстващият Гарен, Пиер дьо Марша, Луи дьо Пондъорел, барон д'Етрейн, Шарл Масулиии, син на художника, и Жозеф Ербон, млад музикант. Идвам от тяхно и от мое име да ви помоля да ни направите честта да вечеряте с нас. Вечеря по случай Богоявление, Отче, затова бихме желали да я прекараме малко по-весела.

Свещеникът се усмихваше. Той промълви:

— Струва ми се, че съвсем нямаме основание да се забавляваме.

— Ние воюваме всеки ден, отче — отвърнах аз. — Четиринадесет наши другари са убити от един месец насам и дори вчера оставихме трима на бойното поле. Война. Всеки миг рискуваме живота си, нима нямаме право да го рискуваме по-весело? Ние сме французи, обичаме смеха и умеем да се веселим при всички

обстоятелства. Нашите бащи също са се смеели дори на ешафода. Тази вечер ни се иска да се поразмразим малко като добре възпитани хора, а не като разхайтени войници, нали разбирате? Нямаме ли право?

Свещеникът отговори поривисто:

— Имате право, приятелю, и с голямо удоволствие приемам поканата ви. Ерманс! — извика той.

Появи се стара, сбръчкана, прегърбена, отвратителна селянка и попита:

— Какво има?

— Няма да вечерям тук, моето момиче.

— А къде ще вечеряте?

— С господата хусарите.

Изпитах желание да му кажа: „Доведете и прислужницата си“, за да видя какво лице щеше да направи Марша, но не посмях.

— Познавате ли измежду вашите енориаши, останали в селото, някой мъж или жена, които бих могъл да покана също?

Той се позамисли малко и заяви:

— Не, никого.

Аз настоях:

— Никого ли?... Хайде, отче, опитайте се да си спомните. Много галантно ще бъде, ако имаме дами. Искам да кажа, семейни. Знам ли? Хлебарят с жена си, бакалинът... часовникарят... общарят... аптекарят с аптекарката... Имаме отлична вечеря, вино и ще бъдем очаровани да оставим на тукашните хора приятен спомен.

Свещеникът се замисли по-продължително, но после заяви решително:

— Не, няма кого.

Аз се разсмях:

— Тю да се не види! Неприятно е, отче, че няма да имаме царица, още повече, че имаме бобово зърно. Хайде, припомнете си, няма ли тук някой семеен кмет или помощник-кмет, или градски съветник, или учител?

— Не, всички дами заминаха.

— Как, нима в цялото село не е останала нито една храбра жена със своя съпруг, на които бихме могли да доставим това удоволствие, защото наистина това би било удоволствие за тях, и то голямо — при сегашните обстоятелства?

Изведнаж свещеникът избухна в силен смях. Той цял се тресеше и викаше:

— Ха-ха-ха! Имам на разположение тъкмо това, което ви трябва. Исусе Христе! Сетих се тъкмо за това, което ви трябва! Ха-ха-ха! Хубавичко ще се посмеем. А и те ще бъдат много, много доволни, може ли? Ха-ха!... Къде сте се настанили?

Описах къщата, за да му обясня. Той разбра.

— Отлично. Господин Бертен-Лавай е собственикът. След половин час пристигам с четири дами! Ха-ха-ха! Четири дами!...

Той излезе заедно с мене, като не преставаше да се смее, и се сбогува, повтаряйки:

— Добре. След половин час в къщата на Бертен-Лавай.

Прибрах се бързо, много озадачен и заинтригуван.

— Колко прибора? — попита Марша, щом ме зърна.

— Единадесет. Ние шестимата плюс свещеника и четири дами.

Той се смая. Аз тържествувах.

Марша повтори:

— Четири дами? Казваш: четири дами?

— Казвам: четири дами.

— Истински жени?

— Истински.

— Дявол! Поздравявам те!

— Приемам поздравления и ги заслужавам.

Той стана от креслото, отвори вратата и аз видях хубава бяла покривка, просната върху дълга маса, на която трима хусари със сини престилки нареждаха чаши и чинии.

— Ще има жени! — извика Марша.

Тримата мъже почнаха да танцуват и да ръкопляскаят с все сила.

Всичко беше готово. Ние зачакахме. Чакахме почти цял час. Из цялата къща се носеше дивен аромат на печени птици.

Един удар по капака на прозореца ни накара да скочим всички едновременно. Дебелият Пондъорел изтича да отвори и само след една минута в рамката на вратата се появи дребничка монахиня. Беше слаба, сбръчкана, плаха и един след друг поздравяваше смаяните хусари, които я наблюдаваха, докато тя влизаше в стаята. Зад нея потропваха тояжки по мозайката на вестибюла и щом тя влезе в салона, зърнах три старчески глави в бели шапчици, които се появиха

една след друга, като се клатеха в различни посоки. Едната залиташе надясно, а другата — наляво. И ние видяхме три жени, хроми, куци, осакатели от болести и обезобразени от старост, три за нищо негодни сакати жени, единствените три питомки от старопиталището, управлявано от сестра Сен-Бьо-ноа, които още можеха да ходят.

Сестрата се обърна към недъгавите жени, изпълнена със загриженост за тях, и като видя нашивките ми на вахмистър, ми каза:

— Благодаря ви, господин офицер, че сте се сетили за тези клетки жени. Те имат много малко радост в живота и за тях това е голямо щастие и голяма чест.

Останал в сянката на коридора, свещеникът се смееше от все сърце. И аз на свой ред се разсмях, особено като погледнах изражението на Марша. После посочих столовете на монахинята и ѝ казах:

— Седнете, сестро. Ние сме горди и щастливи, че приехте скромната ни покана.

Тя взе три стола, които бяха до стената, нареди ги пред огъня, заведе трите старици, настани ги на тях, взе шаловете и патериците им и ги остави в един ъгъл.

После посочи първата жена, мършава, но със силно издут корем, страдаща навярно от воднянка, и каза:

— Тази е баба Помел. Мъжът ѝ се е убил, като е паднал от покрив, а синът ѝ е умрял в Африка. Тя е шестдесетгодишна.

После посочи втората, едра старица, чиято глава постоянно се тресеше, и каза:

— Тази пък е баба Жан-Жан, шестдесет и седем годишна. Тя вече почти не вижда, понеже лицето ѝ е било обгорено по време на пожар и десният ѝ крак е наполовина изгорял.

Най-сетне посочи третата, нещо като джудже, с изпъкнали очи, кръгли и тъпи, които се въртяха на всички страни.

— А пък тази е малоумната Ла Пютоа. Тя е само на четиридесет и четири години.

Поздравих трите жени, като че ли ме бяха представили на кралски височества, и се обърнах към свещеника:

— Вие сте чудесен човек, отче, и ние всички тук ви дължим признателност.

Всъщност всички се смееха освен Марша, който бе извън себе си от яд.

— Сестра Сен-Бьоноа, заповядайте на масата! — извика внезапно Шарл Масулини.

Помолих я да mine напред заедно със свещеника, после повдигнах баба Помел, хванах я подръка и я завлякох в съседната стая с доста мъка, защото издутият ѝ корем тежеше едва ли не повече и от желязо.

Дебелият Пондърорел отнесе баба Жан-Жан, която хленчеше и искаше патерицата си, а дребничкият Жозеф Ербон поведе ненормалната Ла Пютоа към изпълнената с мирис на месо трапезария.

Щом седнахме на масата, сестрата плесна три пъти с ръце и с точност на войници, които представят оръжието си, жените бързо се прекръстиха широко. После свещеникът произнесе бавно на латински думите на молитвата „Benedicite“^[1].

Седнахме. Появиха се две кокошки, поднесени от Марша. Той предпочиташе да сервира, за да не присъствува като сътрапезник на това смешно ядене.

Но аз извиках:

— Бързо шампанското!

Тапата изгърмя като револверен изстрел и въпреки протестите на свещеника и на монахинята, тримата хусари, седнали до трите недъгави жени, изсипаха насила в устните им три пълни чаши.

Масулини, който притежаваше способността да се чувства навсякъде като у дома си и който се държеше свободно с всички, ухажваше най-комично баба Помел. Болната от воднянка бе запазила жизнерадостта си въпреки злощастията си и му отговаряше шеговито с изкуствено изтънен глас, като се смееше тъй силно на шегите на съседа си, че дебелият ѝ корем заплашваше всяка минута да се качи на масата и да се търкулне по нея.

Дребничкият Ербон се бе заел не на шега да напие малоумната, а барон д'Етрейн, който не беше особено находчив, разпитваше Жан-Жан за живота, привичките и правилника на приюта.

Монахинята викаше уплашена на Масулини:

— Ох! Ох! Ще я разболеете, не я размивайте толкова, господине, моля ви се! О! Господине!

След малко тя ставаше от мястото си и се спускаше към Еרבон, за да издърпа от ръцете му пълната чаша, която той ловко изпразваше в устата на Ла Пютоа.

А свещеникът се превиваше от смях и все повтаряше:

— Оставете ги, нищо няма да им стане от един път. Оставете ги.

След двете кокошки изядохме патицата, както и трите гълъба и коса. После се появи гъската, позлатена, димяща: от нея се носеше топъл мирис на тлъсто, препечено месо.

Помел плесна възторжено с ръце, Жан-Жан престана да отговаря на многобройните въпроси на барона, а Ла Пютоа изръмжа радостно — нещо средно между възклицание и въздишка, както малките деца, когато им покажат бонбони.

— Позволете ми — каза свещеникът — да се заема с това животно. Няма равен на мене в тези операции.

— Но, разбира се, отче!

А сестрата каза:

— Да отворим ли за малко прозореца? Много ми е топло. Сигурна съм, че ще се разболеят.

Аз се обърнах към Марша:

— Отвори за момент прозореца.

Той го отвори. Студеният нощен въздух нахлу в стаята, пламъкът на свещите трепна; парата от гъската се завъртя, а свещеникът, с кърпа на врата, повдигаше с умение крилата.

Ние го наблюдавахме притихнали, погълнати от апетитните движения на ръцете му, наново огладнели при вида на голямата позлатена птица, чиито части падаха една след друга в кафявия сос в дъното на чинията.

Изведнаж посред чревоугодническата тишина, която бе приковала вниманието ни, през отворения прозорец долетя далечен изстрел.

Скочих толкова бързо, че столът се прекатури зад мене, и извиках:

— Всички на конете! Ти ще вземеш двама души, Марша, и ще отидеш да разузнаеш. Ще те чакам тук след пет минути.

Докато тримата конници се отдалечаваха в галоп в нощта, аз яхнах коня заедно с другите двама хусари и заставах пред площадката

на къщата, а свещеникът, монахинята и трите жени надничаха уплашено през прозореца.

Вече не се чуваше нищо освен кучешки лай в полето. Дъждът беше престанал. Беше извънредно студено. Изведнаж дочух конски тропот, но само на един кон, който се връщаше.

Беше Марша.

— Какво се е случило? — му извиках.

— Няма нищо — отвърна той. — Франсоа е ранил един стар селянин, който отказвал да отговори на въпроса му: „Кой там?“, и продължавал да върви, въпреки заповедта да се върне назад. Впрочем носят го. Ще разберем каква е работата.

Заповядах да откарат отново конете в конюшната и пратих другите двама войници да пресрещнат другарите си, а самият аз се прибрах в къщата.

Свещеникът, Марша и аз свалихме един дюшек в салона, за да положим ранения. Сестрата разкъса една кърпа и почна да приготвя превръзки, а трите жени седяха слисани в един ъгъл на стаята.

Скоро дочух звън от саби по пътя. Взех свещ, за да светя на пристигащите. Те се показаха, носещи меката, безжизнена, дълга, зловеща маса, в която се превръща човешкото тяло, когато животът го напуска.

Сложиха ранения върху приготвения за него дюшек. От пръв поглед разбрах, че той умираше.

Хъркаше и хрочеше кръв, която се стичаше от ъглите на устните му при всяко негово дишане. Цял беше потънал в кръв. Бузите му, брадата, косите, шията, дрехите му като че ли бяха нарочно изцапани, като че ли бяха топнати в червен леген. Кръвта по него се беше съсирила, потъмняла, беше се примесила с кал. Гледката беше ужасна.

Загърнат в широк овчарски ямурлук, старецът полуотваряше за миг тъжните си, угаснали, празни очи, пълни с тъпо учудване, подобни на очите на животните, убити от някой ловец, които го гледат, повалени в краката му, почти мъртви вече, обезумели от изненада и ужас.

Свещеникът възкликна:

— Ах! Но това е дядо Пласид, старият овчар от Водениците. Той е глух, бедничкият, нищо не е чул. Ах! Боже мой! Вие сте убили този клетник!

Сестрата беше разгърдила блузата и ризата му и разглеждаше малката виолетова дупка на гърдите му, която не кървеше вече.

— Нищо не може да се направи каза тя.

Овчарят се задъхваше отчаяно и продължаваше да храчи кръв с всяко едно от последните си дихания. В гърлото му и чак дълбоко в гърдите му се чуваше зловещо и неспирно клокочене.

Прав над него, свещеникът вдигна дясната си ръка, прекръсти го и произнесе бавно и тържествено латинските думи на молитвата за опрощение на греховете.

Преди да я свърши още, старецът се разтърси силно, сякаш нещо се скъса в него. Не дишаше вече. Беше мъртъв.

Обърнах се и видях още по-ужасна гледка от агонията на нещастника. Прави, притиснати една до друга, отвратителни, трите старици стояха с разкривени от уплаха и ужас лица.

Приближих се до тях, но те запищяха остро и се опитаха да побегнат, като че ли и тях щях да убия.

Жан-Жан, която не можеше вече да се крепи на изгорения си крак, се просна цяла на пода.

Сестра Сен-Бьоноа изостави мъртвеца, изтича към своите болни и без да ми каже нито дума, без да ми хвърли нито един поглед, ги зави в шаловете им, даде им тояжките, бутна ги към вратата, изведе ги и изчезна заедно с тях в дълбоката черна нощ.

Разбрах, че няма смисъл да пратя някой хусар да ги придружи, защото те биха обезумели от страх само от шума на сабята му.

Свещеникът не сваляше очи от мъртвеца.

Най-сетне той се обърна към мене и промълви:

— Ах, каква неприятна случка!

[1] Благословете (лат.) — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.